

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Основи наукової діяльності

Вид дисципліни (за компонентом ОП): обов'язкова

Освітньо-професійна програма: Гідрометеорологія

Спеціальність: 103 «Науки про Землю»

Галузь знань: 10 «Природничі науки»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаними
освітньо-професійними програмами: географічний

Мова навчання: українська

Розробники: Паланичко Ольга Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент
кафедри географії України та регіоналістики

Профайл викладача:

[http://www.geoukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data\[1594\]\[caf_pers_id\]=2099&commands\[1594\]=item](http://www.geoukr.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[1594][caf_pers_id]=2099&commands[1594]=item)

Контактний тел. (050) 207-04-24; (097) 805-65-17

E-mail: o.palanychko@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2711>.

Консультації

Онлайн-консультації: понеділок з 13 до 14 год

Очні консультації: четвер з 14.40 год до 16 год

Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Використання наукового потенціалу вищої школи, поліпшення якості підготовки спеціалістів, виховання у них потреби наукового пошуку при розв'язанні професійних завдань у практичній діяльності зумовлює необхідність викладання курсу «Основи наукової діяльності». Адже відомо, що наука- найважливіший фактор технічного соціально-культурного прогресу й перетворення дійсності, всебічного розвитку людських здібностей і можливостей.

2. Мета навчальної дисципліни: надати майбутнім фахівцям знання про основні періоди розвитку і становлення науки, а також методи наукових досліджень, теорію пізнання та сучасну загальнонаукову методологію; закласти основи навичок проведення самостійної науково-пізнавальної та науково-дослідної діяльності в умовах закладу вищої освіти.

3. Пререквізити. Вивчення дисципліни «Основи наукової діяльності» є першим етапом в організації науково-дослідної роботи студентів у закладах вищої освіти.

4. Результати навчання

У процесі вивчення курсу студент повинен:

Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в області наук про Землю. - ПРН 04.

Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення. - ПРН 13.

Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій в галузі наук про Землю. - ПРН 14.

Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних. - ПРН 15.

Застосовувати у вирішенні професійних завдань базові знання з гідрологічних та метеорологічних дисциплін. - ПРН 16.

Застосовувати у вирішенні професійних завдань міжсекторального характеру знання основних тенденцій розвитку гідрометеорологічної науки і освіти. - ПРН 19.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальних:

ЗК 08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 11. Прагнення до збереження природного навколишнього середовища.

ЗК 12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахових:

ФК 01. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

ФК 02. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер.

ФК 03. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК 04. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні геосфер.

ФК 09. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність наукового пізнання, наукових понять та видів наукової діяльності;
- сутність фундаментальної, загальнонаукової, конкретнаукової методології, принципів гідрометеорологічних досліджень;
- професійні і особистісні якості науковця;
- структуру дослідження та вимоги до його етапів проведення;
- вимоги до використання методів гідрометеорологічних досліджень та особливості їх проведення;
- вимоги до оформлення результатів дослідження;

- структуру реферату, курсових і магістерських робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту.

вміти:

- користуватися найновішою методологією аналізу гідрометеорологічних проблем і явищ;
- орієнтуватися в особливостях проведення різних видів досліджень;
- розробляти концепцію дослідження;
- складати програму дослідження, вибирати оптимальні методи його проведення;
- визначати науковий апарат дослідження;
- здійснювати аналіз наукових джерел, архівних та інших документів, продуктів діяльності;
- обробляти й оформлювати результати дослідження, використовуючи графічні, статистичні та інші методи і форми узагальнення результатів дослідження.
- самостійно підвищувати свою психологічну та наукову культуру;
- представляти результати дослідження на наукових конференціях та семінарах.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	5,0	150	30	30			90		Залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Становлення та розвиток науки та наукової діяльності					
Тема 1. Історія становлення та розвитку науки	13	2	2			9
Тема 2. Наука як система знань	13	2	2			9
Тема 3. Наукові дослідження — шлях до розв'язання проблем методики	13	2	2			9
Тема 4. Вибір теми наукового дослідження та обґрунтування доцільності його проведення	21	6	6			9
Тема 5. Інформаційне забезпечення наукової роботи	17	4	4			9
Разом за ЗМ1	77	16	16			45
	Змістовий модуль 2. Методологія наукової діяльності					
Тема 6. Основи методології науково-дослідної діяльності	13	2	2			9
Тема 7. Основні методи наукових досліджень.	17	4	4			9
Тема 8. Організація роботи наукового колективу	13	2	2			9

Тема 9. Оформлення та представлення результатів наукового дослідження	17	4	4			9
Тема 10. Інтелектуальна власність та академічна доброчесність	13	2	2			9
Разом за ЗМ 2	73	14	14			45
Усього годин	150	30	30			90

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ п/п	Назва теми
1.	Історичні етапи становлення та розвитку науки
2.	Наукознавство як система знань
3.	Організаційна структура і система державного управління наукою.
4.	Методологічні принципи
5.	Методи наукових географічних досліджень
6.	Основні принципи організації науково-дослідної роботи студентів
7.	Джерела інформації як основа наукових досліджень
8.	Наукові школи
9.	Інтелект та пізнання. Колективний та штучний інтелект

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних занять, самостійної роботи у формі усного та письмового (термінологічний диктант, тестування, есе, творча робота, практична робота) опитування аудиторії. Метою поточного контролю є перевірка рівня засвоєних знань та підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру у формі заліка з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Засоби оцінювання

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання під час вивчення курсу виступають:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- дослідницько-творчі проекти;
- есе;
- розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка: національна та ECTS	Критерії оцінювання
90-100	Зараховано А	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
80-89	Зараховано В	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
70-79	Зараховано С	Студенту розкрив теоретичні питання, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

60-69	Зараховано D	Студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
50-59	Зараховано E	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі.
35-49	Незараховано FX (з можливістю повторного складання)	Студенту не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незараховано F (з обов'язковим повторним курсом)	Студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
5	7	8	6	4	6	4	7	3	10	40	100

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література

1. Білим П.А. Основи наукових досліджень: конспект лекцій для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 263 – Цивільна безпека / П.А. Білим. – Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2018. – 40 с.
2. Бірта Г.О. Методологія і організація наукових досліджень: Навч. посібн. / Г.О. Бірта, Ю.Г. Бургу. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 142 с.
3. Бочелюк В.Й. Методика та організація наукових досліджень із психології: Навч. пос. / В.Й. Бочелюк, В.В. Бочелюк. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
4. Возний І. Основи наукових досліджень / І. Возний. - Чернівці: ЧНУ, 2009. - 143 с.
5. Голіков В.А. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / В.А. Голіков, М.А. Козьмич, О.А. Онищенко. – Одеса: ОНМА, 2014. – 163 с.
6. Горбачук В.Т. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник / В.Т. Горбачук, Д.В. Горбачук. – Слов'янськ: ТОВ «Видавництво «Друкарський двір», 2013. – 124 с.
7. Дегтяр О.А. Конспект лекцій з дисципліни «Основи наукових досліджень» / О.А. Дегтяр, М.М. Новікова. – Харків: ХАНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2016. – 125 с.
8. Кириленко О.П. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях: Навч. посіб. / О.П. Кириленко, В.В. Письменний. – Т.: ТНЕУ, 2013. – 227 с.
9. Кілінська К.Й. Основи науково-дослідної роботи з географії. Чернівці., "Рута", 2001.-112 с.
10. Кіт Г.Г. Застосування інформаційних технологій у науково-дослідній роботі: Навч.-метод. посіб. / Г.Г. Кіт, В.І. Імбер. – Вінниця: ВДПУ, 2007. – 48 с.
11. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень / В.В. Ковальчук. - К.: Слово, 2009. - 239 с.
12. Колесников О.В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. / О.В. Колесников. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
13. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
14. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів: Підручник / Н.М. Кушнарєнко, В.К. Удалова. – 4-те вид. перероб. та доп. – К.: Знання, 2006. – 334 с.
15. Макогон Ю.В. Основи наукових досліджень в економіці: Навч. посібник / Ю.В.

Макогон, В.В. Пилипенко. - Донецьк: Альфа-прес, 2007. - 143 с.

16. Матвієнків С.М. Дипломна та магістерська роботи як кваліфікаційне дослідження / С.М. Матвієнків. – Івано-Франківськ: Вид.-дизайн. відділ ЦІТ Прикарпат. нац. ун-ту імені Василя Стефаника, 2013. – 67 с.

17. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. / С.Е. Важинський, Т.І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2016. – 260 с.

18. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / Б.І. Мокін, О.Б. Мокін. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 180 с.

19. Надикто В.Т. Основи наукових досліджень: Підручник. – Херсон: Олді-плюс, 2017. – 268с.

20. Назаренко І.І. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. ВНЗ / І.І. Назаренко. – Київ: КНУБА, 2014. – 123 с.

21. Організація наукових досліджень, написання та захист магістерської дисертації: Навч. посібник / А.А. Берко та ін. – Львів: Новий Світ - 2000, 2010. – 282 с.

22. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / За ред. А.Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

23. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій / Уклад. М.М. Попович. - Чернівці: Рута, 2008. - 79 с.

24. Палеха Ю. І. Основи науково-дослідної роботи: Навч. посіб. – Рек. МОН / Ю.І. Палеха, Н.О. Леміш. – Київ: Ліра-К, 2013. – 336 с.

25. Пилипчук М.І. Основи наукових досліджень: Підручник / М.І. Пилипчук, А.С. Григор'єв, В.В. Шостак. – К.: Знання, 2007. – 270 с.

26. Поворознюк А.І. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / А.І. Поворознюк, В.І. Панченко, Г.Є. Філатова. – Харків: НТУ «ХП», 2016. – 192 с.

27. Психологічні особливості творення наукового тексту: Методичні рекомендації / За ред. В.В. Андрієвська. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 216 с.

28. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб. / І.С. П'ятницька-Позднякова. – К., 2003. – 116 с.

29. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: Навч. посібник / В.І. Романчиков. - К.: Центр навч. л-ри, 2007. - 254 с.

30. Соловійов С.М. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.М. Соловійов. - К.: Центр учбової л-ри, 2007. - 175 с.

31. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Знання, 2007. – 317 с.

32. Третяк О.В. Засоби та системи автоматизації наукових досліджень: Підруч. для студ. вищ. закл. освіти / О.В. Третяк, Ю.В. Бойко. – К.: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2007. – 319 с.

33. Україна XXI століття: стратегія освіти. Державна програма відродження освіти (тези до проекту)//Освіта. - 1992. - 18 серпня. - Розд. II, IV, V.

34. Федішин І.Б. Методологія та організація наукових досліджень (опорний конспект лекцій для магістрів напрямку «Менеджмент») / І.Б. Федішин. – Тернопіль, ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. – 116 с.

35. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: Навч. посібник для вищ. навч. закл. / Г.С. Цехмістрова. - К.: Слово, 2004. - 235 с.

36. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / Ф.Д. Швець. – Рівне: НУВГП, 2016. – 151 с.

37. Шейко В.М. Організація та методи науково-дослідницької діяльності / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К., 2004.

8. Інформаційні ресурси

1. Вікіпедія – вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

2. Бібліотеки, інтернет, електронні книги.